

Eşzamanlı Betimleme Yönteminin Resim Sanatında Kullanımı Use of Simultaneous Description Method in The Art of Picture

Mehmet Erkan TURAN ^{a,*} , Mesut YAŞAR ^b

^a Araştırma Görevlisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Van, 65080, Türkiye

^b Doçent, İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Malatya, 44280, Türkiye

Article history: Received 03.02.2022 / Accepted 30.06.2022

ÖZET ABSTRACT

Resim sanatında "hareket" kavramı çeşitli dönemlerde, çeşitli akımlar ve sanatçılar tarafından ilgiyle işlenen önemli bir kavram olmuştur. Geçmişten günümüze kadar ortaya çıkan birçok sanat akımı ve sanatçı, kendine has yöntemlerle hareketi betimleyen eserler ortaya koymuştur. Bunlar arasında en ilgi çekici olan yöntemlerden biri, "eşzamanlı betimleme" yöntemidir. Bu yöntemin tipik örneklerine Kübizm ve Fütürizm akımında rastlanmaktadır. Günümüze kadar ortaya çıkan birçok sanat akımı ve sanatçıların eserlerinde de sıkça karşılaşılan bir yöntemdir.

Eşzamanlı betimleme yönteminin açıklanmaya çalışıldığı bu makale oluşturulurken nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup; tez, makale, kitap ve internet ortamında veri taramaları yapılmıştır. Araştırma; resim, heykel ve fotoğraf sanatında kullanılan ve hareketi betimleme yöntemlerinden olan "eşzamanlı betimleme" yöntemi ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda çalışmalar yapan sanatçılar tespit edilmiş ve yapmış oldukları eserler incelenmiştir. Araştırmada yer verilen her bir sanatçının konu ile ilgili birçok eseri tespit edilmiş olup bu eserler içerisinden sanatçının tarzını ve yöntemini yansıtan yalnızca birer tipik eser örneklendirilmiştir.

The concept of "movement" in the art of painting has been an important concept that has been handled with interest by various movements and artists in various periods. Many art movements and artists that have emerged from the past to the present have produced works that describe the movement with their own unique methods. One of the most interesting methods among these is the "simultaneous description" method. Typical examples of this method are found in Cubism and Futurism. It is a method frequently encountered in the works of many art movements and artists that have emerged until today.

Qualitative research method was used in the creation of this article, in which the simultaneous description method is tried to be explained; Data scans were made in theses, articles, books and the internet. Research; It is limited to the "simultaneous description" method, which is one of the methods of describing movement and used in painting, sculpture and photography. In this context, the artists who made works were identified and their works were examined. Many works of each artist included in the research have been identified, and only one typical work, which reflects the artist's style and method, has been exemplified from among these works.

Anahtar Kelimeler: Kübizm, Fütürizm, Kübo-Fütürizm, Eşzamanlı Betimleme, Resimde Hareket

Keywords: Cubism, Futurism, Cubo-Futurism, Simultaneous Description, Movement in Picture

1. GİRİŞ

Üzerinde yaşadığımız dünya ve günlük hayatın akışı içerisinde muhatap olduğumuz insanlar, sürekli olarak hareket içerisinde. Üstelik bu hareket, yerinden kıpırdamayan varlıklarda da gözlemlenmektedir. Nitekim bir nesne yerinden kıpırdamasa bile dünyanın hareketli yapısı ve atmosfer, nesnelerin durmadan değişmesini sağlamaktadır. Örneğin; dünyanın hareketinden kaynaklı olarak güneşin konumunun sürekli değişmesi, nesnelerin renginde bir değişim meydana getirmektedir. Çeşitlendirmek gerekirse; bir elmanın oksijenle olan temasından dolayı zamanla çürümesi veya bir ağacın sürekli olarak büyümesi ve günün birinde onun da çürümesi, sabit varlıkların bile sürekli bir değişim içerisinde oluşuna örnek olarak gösterilebilir. Doğada sabit varlıklarda görülen bu tür değişimlerin bile sanatçılar tarafından bir "hareket" olarak algılandığı ve eserlerinde konu edindikleri bilinmektedir.

Doğanın böylesine devinimsel yapıda olması sanatçılara ilham vermiş olacak ki, geçmişten günümüze birçok sanat akımı ve sanatçı kendine has yöntemlerle "hareket"i konu alan eserler üretmişlerdir. Bu yöntemlerden biri de eşzamanlı betimleme yöntemidir. Makalede "eşzamanlı betimleme" yöntemi ve bu yöntemi çalışmalarında kullanmış olan sanatçıların eserleri incelenmiştir.

* Corresponding author.

<https://www.doi.org/10.16950/iujad.1062045>

"Bu makale, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalında, 2021 yılında Dr. Öğr. Üyesi Mesut YAŞAR danışmanlığında tamamlanan "Eşzamanlı Betimleme Yoluyla İnsan Figürlerindeki Hareketin Resimsel Yorumlamaları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir."

Konunun ana kısmına geçmeden önce içeriğin daha iyi anlaşılması için "eşzamanlı betimleme" kavramının tanımını vermek gerekir. Sözen ve Tanyeli'nin tanımına göre eşzamanlı betimleme:

Bir konunun ya da devingen bir varlığın, aynı zaman parçası içinde ve aynı mekân içinde ortaya koyduğu çeşitli görünümlerin tek bir sanat yapıtı içinde topluca betimlenmesidir. Bu bir anlamda devinimin resmini yapmak demektir. Kübizm ve Fütürizm gibi çağdaş sanat akımlarınca kullanılmıştır (2018: 103).

2. EŞZAMANLI BETİMLEME YÖNTEMİNİN KULLANIMINA SANAT TARİHİNDEN ÖRNEKLER

2.1. Kübizm'deki Eşzamanlı Betimleme Yöntemi

Şekil 1. Georges Braque, "Estaque'ta Evler", TüYB, 73x60 cm, 1908 (Yılmaz, 2013)

1907 yılında ortaya çıkan ve 20. yy.ın en önemli sanat akımlarından biri olan Kübizm, ismini birçok akımda olduğu gibi bir dalga geçme üzerine almıştır: 1908 yılında sergiye katılan Braque'ın "Estaque'ta Evler" adlı resmindeki (Şekil 1) evleri Matisse'in küçük küplere benzeterek dalga geçmesi üzerine Kübizm adını almıştır. Ancak; her ne kadar ismini küplere benzeyen biçimlerden almış olsa da, "Kübizm" denilince akla gelen tek şey küplere benzeyen biçimler olmamalıdır. Kübist eserlerde bundan çok daha fazlası görülmektedir. Bu anlamda verilebilecek en önemli örneklerden biri, "eşzamanlı betimleme" yöntemidir. Kübistler bu yöntemle, nesneyi birçok açıdan göstererek hareket hissi uyandıran resimler üretmişlerdir. Bu anlamda, resme "dördüncü boyut"un dâhil edildiği kabul edilir. Artık nesnelere betimlenirken; genişliği, yüksekliği ve derinliği olan üç boyutlu haliyle değil, bunlara bir de zaman ve hareket kavramları eklenerek dört boyutlu haliyle tasvir edilmiştir (Antmen, 2017: 45-48). Daha basit bir şekilde anlatmak gerekirse:

Bir nesneyi birçok açıdan görmek için etrafında dolanmak gerekmektedir. "Etrafında dolanma hareketinin başlangıcı ve sonu arasındaki süreç ya da etrafında dolanma yanılması resim yüzeyinde hissetmek için gereken süreç ise resimde dördüncü boyutun yakalanmasını sağlamıştır" (Coşkun, 2004: 96).

Birçok açının bir arada betimlenmesi, eşzamanlılık kavramı ile açıklanmaktadır. Tunalı bu kavramdan şu şekilde bahsetmiştir:

Burada, yeni bir kavramın bir kategori olarak dile getirildiğini görüyoruz. Bu kavram "aynı zamanda" (simultan) kavramıdır... Gördüğümüz natürlük artık yalnız tek bir perspektif içinde bize görünüş olarak verilmiyor, tersine "aynı zamanda" farklı perspektiflerden veriliyor (2003: 171).

Şekil 2. Pablo Picasso, "Ağlayan Kadın", TüYB, 60x49 cm, 1937, Tate Britain, Londra (URL-1, 2020).

"Ağlayan Kadın" adlı eser (Resim 2), Picasso'nun en ünlü eserlerindedir. Picasso bu resimde, figürün farklı açılardan görünümünü tek bir yüzeyde bir araya getirerek betimlemiştir. Örneğin; portrenin çene ve ağız kısmına bakıldığında, yandan görünümü betimlenmişken; kaşlar ve gözlere bakıldığında tam karşıdan görünümünün betimlendiği görülmektedir. Figürün burun kısmına bakıldığında da yandan ve önden görünümünün bir arada betimlendiği görülmektedir. Resimdeki figürün birçok farklı bölgesinde eşzamanlı betimlemenin örnekleri görülmektedir. Bu anlamda bu resim Kübizm'deki eşzamanlı betimleme yönteminin anlaşılması için verilebilecek en güzel örneklerdendir.

Georges Braque, Kübizm'in gelişmesinde en önemli katkıları bulunan sanatçılardan biridir. Braque'in Kübizm yolculuğu Picasso ile tanışmasıyla başlamıştır. Picasso ile birlikte Kübizm'i geliştiren sanatçının kendi çalışmaları ile Picasso'nun çalışmaları birbirine oldukça benzemektedir. Bu durum yanlış yorumlara yol açsa da bu benzerlik aslında iki sanatçı arasındaki uyum ve düşünce alışverişinin bir göstergesidir (Kür, 1997: 287).

Braque, Kübizm'in ilkesini "yeni bir mekân yaratmak, oluşturmak" diye tanımlamış, nesnelere parçalamasındaki amacını da "mekân ve mekân içinde hareket yaratmak" olarak nitelendirmiştir. 1920'lerde daha da özgür çalışmaya başlayan Braque, 1930'ların başında büyük bir ölü doğa ustası olarak dünyaca kabul edilmiştir (Kür, 1997: 287).

Şekil 3. Georges Braque, "Keman ve Palet", TÜYB, 92x43 cm, 1909-1910, Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York (Lynton, 2009).

Dikey bir kompozisyonla ele alınmış olan "Keman ve Palet" adlı resimde (Şekil 3), üst tarafta çiviye asılı bir palet ve alt kısmında Kübist yöntemle parçalara ayrılmış bir keman figürü görülmektedir.

Resimdeki keman figürünün birçok farklı açıdan görüntüsünün bir arada betimlendiği görülmektedir. Örneğin; kemanın ses delikleri tam karşıdan görünümü ile betimlenmişken; salyangoz denilen kıvrımlı parçası yandan görünümü ile betimlenmiştir. Ayrıca normal şartlarda karşıdan veya yandan baktığımızda göremeyeceğimiz; kemanın gövdesinin alt kısmının da betimlendiği görülmektedir.

2.2. Fütürizm'deki Eşzamanlı Betimleme Yöntemi

Fütürizm, 20 Şubat 1909 tarihinde, İtalyan şair Filippo Tomasso Marinetti'nin "Le Futurisme" başlıklı manifestosunu yayınlamasıyla başlayan avangart bir sanat akımıdır. Sanatta devinimi ve hızı savunan, geçmişin tüm öğretilerine, sanatına, kurallarına, müzelerine, kitaplarına, geleneklerine karşı çıkan bir akım olarak doğmuştur (Antmen, 2017: 65-66).

Fütüristler, yaşamdaki her şeyin hareket ve değişim içerisinde olduğunu benimsemişler ve bu düşünceyle eserlerinde hareket öğesini temel öğe olarak kullanmışlardır. Yazdıkları manifestoda, "hareket" kavramı ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Gerçekten de her şey hareket eder, her şey ilerler, her şey hızla değişir. Bir görüntü gözlerimizin önündeyken asla hareketsiz değildir, ama düzenli olarak görünüp gözden

kaybolur. Bir görüntünün retina üzerindeki devamlılığından dolayı, hareket eden nesnelere düzenli sıklıklarla kendilerini çoğaltırlar; formları bu çalınca hız içerisinde süratli titreşimlercesine değişir. (Marinetti, 2008: 23).

Fütürist ressamlar, eserlerinde hareketi betimlerken, hareketin sabitlenmiş tek bir anını değil; hareketin ardışık farklı evrelerini bir arada kullanarak betimlemişlerdir. Hareketin kullanılan her bir evresi, birbirinden bağımsız ve alakasız bir şekilde değil; anlamlı bir bütünlük içerisinde, hareketi ifade edecek şekilde birleştirilmiştir. "Süre içindeki art arda gelen imgelerin yan yana konulmasıyla devinim yanılması ve oluşu resimlemek istemişlerdir" (Bozkurt, 2004: 63).

Farklı anların ve farklı hareket evrelerinin eser üzerinde bir arada kullanılması yöntemi, "eşzamanlı betimleme" olarak tanımlanmaktadır. Fütürizm'deki bu eşzamanlılık kavramından Turani şu şekilde bahsetmiştir:

Fütürizm, modern yaşamı resimlemekten, heyecanlı bir denemeden ya da bir doktrinden daha fazla bir şeydir. Bu akımın en belirgin niteliklerinden biri, "simültaneite" (aynı anda olma) ve oylum kavramıydı. Apollinaire'in 1913'te sözünü ettiği "simültaneite", son bilimsel keşiflere paralel olarak yalnız görüş tarzını ve optik kanunlarını ilgilendirdiği halde, Fütürist "intuition" (içe doğma), ressamın ruh haline dayanır ve "simültaneite" yi, sanatçının kafasındaki anıların ve çeşitli heyecanların birbirlerine girdiği anda, yaratıcı hareket çıkış noktası olarak kabul eder (2003: 601).

Fütürizm'in en önemli sanatçılarından olan Boccioni de 1914'te yazmış olduğu "Fütürist Resim ve Heykel" isimli manifestoda, Fütürizm'deki "eşzamanlılık" terimini şu şekilde açıklamıştır:

"Bizim için eşzamanlılık lirik bir coşkunluktur, yeni bir mutluluğun yani hızın plastik bir ifade biçimidir; yeni ve muhteşem bir gösteri, yani hayattır; yeni bir ateş ve bilimsel bir keşiftir" (Marinetti, 2008: 214).

"Eşzamanlı betimleme" kavramı, önceki sayfalarda Kübizm'in özellikleri arasında da bahsedilmiştir. Bu kavram, Kübizm ve Fütürizm için ortak bir nokta olarak kabul edilebilir. Fakat bu yöntemin Kübizm'de farklı, Fütürizm'de farklı şekilde kullanıldığını belirtmek gerekir: Kübizm'deki eşzamanlılık, sabit bir nesneye ait farklı açıların bir arada gösterilmesi; Fütürizm'deki eşzamanlılık ise, hareketli bir figürün belli bir eylemi oluşturduğu süreç içerisindeki farklı anların ve farklı hareket evrelerinin bir arada gösterilmesi olarak görülmektedir.

Bu anlamda Fütüristlerin genelde hareketli nesnelere konu edindiği söylenebilir. Ancak buradan sadece(!) hareket halindeki nesnelere ele aldıkları anlaşılmalıdır. Aksine sabit nesnelere de belli bir dinamizme sahip olduklarına inanmışlardır. Fütürizm'in önemli ressamlarından olan Gino Severini, bir yazısında bu durumu şu şekilde açıklamaktadır.

Fütürist kuramın temelini oluşturan hareket ve dinamizm ilkesi yalnızca hareket halindeki yarış arabalarının veya balerinlerin resimlerinin yapılmasını öngörmez, oturan bir insan ya da hareketsiz bir nesne de dinamizm içinde düşünülebilir ve dinamik şekilleri çağırıştırabilir. Buna örnek olarak kendi resimlerimden 1912 tarihli "Madam S'nin Portresi" (Şekil 4) ve 1914 tarihli "Oturan Kadın"ı gösterebilirim (Antmen, 2017: 77).

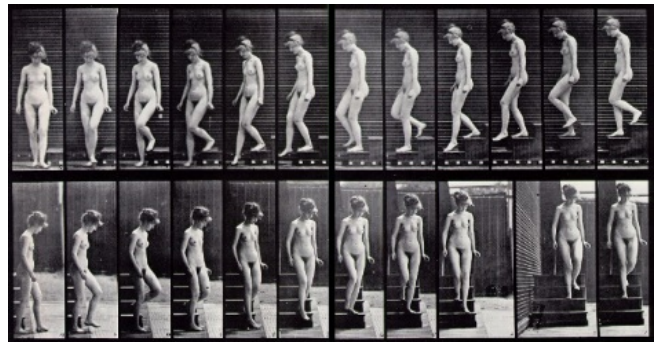
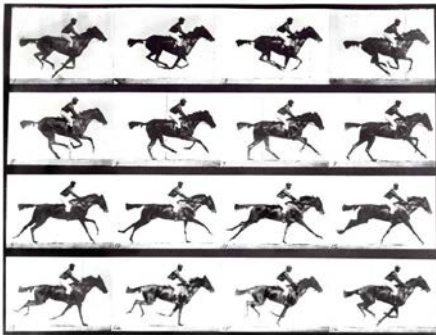

Şekil 4. Gino Severini, "Madam S'nin Portresi", 1912 (URL-2, 2020).

2.2.1. Fotoğraf Alanındaki Birtakım Gelişmeler ve Fütürizme Etkileri

Fütürizm'deki "Eşzamanlı betimleme" mantığının daha iyi anlaşılması için fotoğraf alanındaki bir takım gelişmelerden bahsetmek gerekir. Eadweard Muybridge ve Etienne Jules Marey bu anlamda verilebilecek en önemli iki örneklerdir. Muybridge ve Marey, hareketin görünümünü yakalamak adına birtakım deneysel çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar sonucunda; hareket halindeki bir nesnenin art arda çekilmiş görüntülerini saptamayı başarmışlardır. Bu iki araştırmacının kronofotoğraf (ardışık fotoğraf) olarak bilinen bu yöntemleri, kendinden sonrakilere ilham kaynağı olmuştur. Bunlardan ilki ve en önemlisi sinemadır. Ayrıca Fütürist ressam Giacomo Balla ve Marcel Duchamp gibi sanatçıların eserlerine bakıldığında bu iki sanatçının yöntemlerinin izleri bariz bir şekilde görülmektedir (Yılmaz, 2013: 51).

"Muybridge'in çalışmaları hareketin doğasının fotoğraflanması üzerineydi" (Küçükcan, 2013: 14). Bu anlamda atların ve insanların devinimlerini incelediği birtakım çalışmalar yapmıştır. Muybridge bu deneysel çalışmalarına bir tesadüf eseri başlamıştır. 1872'de Kaliforniya valisinin, atın koşarken dört ayağının da yerden kesilip kesilmediği konusundaki merakı üzerine Muybridge fotoğraf deneylerine başlamıştır. Bu çelişkili duruma yanıt bulabilmek için koşan bir atı fotoğraflamaya karar vermiştir. Hipodromda atın koşacağı yol boyunca 12 adet fotoğraf makinesi yerleştirmiş ve bu sayede atın koşarken gerçekleştirdiği farklı hareket evrelerini yakalamayı başarmıştır (Şekil 5) (Yılmaz, 2013: 51). Muybridge bu kapsamda gerçekleştirdiği birçok çalışmasıyla Fütürist resme esin kaynağı olmuştur.

Şekil 5 (Soldaki). Eadweard Muybridge, "Dört nala Koşan Atlar", 1872 (Gombrich, 2009).

Şekil 6 (Sağdaki). Eadweard Muybridge, "Merdivenden İnen Kadın", 1872 (Yılmaz, 2013).

Muybridge, "Merdivenden İnen Kadın" adlı çalışmasında (Şekil 6), çıplak bir kadın figürünün merdivenden inerken oluşturduğu hareketlerin farklı evrelerini yakalamıştır.

Etienne Jules Marey, Fransız bir bilim adamı ve fotoğraf sanatçısıdır. Muybridge'in çalışmalarından etkilenerek makineli tüfeğe benzeyen ve saniyede 12 fotoğraf çekebilen bir

çeşit fotoğraf makinesi geliştirmiştir. Bu makine sayesinde bir hareketin farklı evrelerini, üst üste birleştirerek tek bir karede eşzamanlı olarak göstermeyi başarmıştır. Bu anlamda hareketi saptama konusunda Muybridge' ten bir adım ileri gittiği söylenebilir (Yılmaz, 2013: 51).

"Marey, anatomi ve fizyoloji alanında yaptığı çalışmalarda, atların, kuşların, kedilerin, köpeklerin ve diğer birçok hayvanın hareketlerini kaydederek kas, eklem, iskelet yapılarıyla anatomik özelliklerini anlamaya çalışmıştır" (Küçükcan, 2013: 16). Hayvan hareketlerinin yanı sıra insan vücudunun hareketlerini de araştırmış ve elde ettiği fotoğraflarla Fütürist resme esin kaynağı olmuştur (Şekil 7,8).

Şekil 7 (Soldaki). Etienne Jules Marey, "Uçan Pelikan", 1882 (Yılmaz, 2013).

Şekil 8 (Sağdaki). Etienne Jules Marey, "Sırıkla Atlamadaki Hareketler", 1885 (URL-3, 2020).

Fütürizm'in en önemli savunucuların biri olan Giacomo Balla diğer Fütüristler gibi resimlerinde "hareketi" ve "hızı" betimlemeye çalışmıştır. "Uzun süre fotoğrafçılıkla uğraşan Balla, bir olayın art arda gelen evrelerini saptayan kronofotoğraf tekniğinin hareketi çözümleyişinden yararlanmayı amaçlamıştır" (Lynton, 2009: 92). Eserlerinde "hareketi" ifade etmek için, eşzamanlı betimleme yöntemini en başarılı şekilde kullanan Fütürist ressamlardandır.

Şekil 9. Giacomo Balla, "Tasmalı Köpeğin Dinamizmi", TÜYB, 89x109 cm, 1912, Albright-Knox Sanat Galerisi, New York (Cumming, 2008).

"Tasmalı Köpeğin Dinamizmi" adlı eser (Şekil 9), Balla'nın en ünlü resimlerinden biridir. Resimde bir insan figürüne ait ayaklar ve bir köpek figürü görülmektedir. Balla bu resimde insan figürüne ait ayakların, köpeğin vücut parçalarının ve zincirin hareketliliğini betimlemiştir. Bu hareketlilik, batı sanatında daha önce hiç karşılaşılmamış bir yöntemle betimlenmiştir. Fütürizm'den önce ele alınan figürler hareket halinde olsa bile, hareketin yalnızca bir "an"ı gösterilmiştir. Örneğin; yürüyen figürün bir ayağı iki farklı pozisyonda resme aktarılmazdı. Fakat Balla bu resimde; figürlerin yürürken oluşturduğu kıvrımlardan, dalgalanmalardan ve değişen konumlarından faydalanarak, hareketin birçok farklı evresini eşzamanlı betimleme yolu ile bir arada gösterecek şekilde betimlemiştir (URL-4 2020). Dolayısıyla bu resim, bir köpeğin ve sahibinin gösterildiği bir resim değil, onların meydana getirdiği "hareket" in gösterildiği bir resimdir. Ayrıca, eşzamanlı betimleme yöntemini kullanarak hareketin ifade edildiği en önemli Fütürist resimlerden biridir.

Fütürizm'in önemli ressamlarından olan Gino Severini, 1913 yılında "Dinamizmin Plastik Benzeşimleri: Fütürist Manifesto" adlı yazısını yayınlamıştır. Diğer Fütürist ressamlar gibi

Severini, "hareketin" ve "devininim" resmini yapmayı amaçlamış ve eserlerinde eşzamanlı betimleme yönteminden faydalanmıştır.

Şekil 10. Gino Severini, "Bir Dansçının Dinamizmi", TÜYB, 60x45 cm, 1912 (URL-5, 2019).

"Bir Dansçının Dinamizmi" adlı çalışma (Şekil 10), Severini'nin en ünlü resimlerindedir. Resimde, bir kadın figürünün dans ederken oluşturduğu hareketin farklı aşamaları bir arada betimlenmiştir. "Hareket"in tasvir edildiği bu çalışma, eşzamanlı betimleme yönteminin görüldüğü önemli Fütürist resimlerdendir.

Şekil 11. Marcel Duchamp, "Merdivenden İnen Çıplak No:2", TÜYB, 146x89 cm, 1912, Philadelphia Sanat Müzesi, Philadelphia (URL-6, 2019).

"Merdivenden İnen Çıplak No:2" adlı resimde (Şekil 11), cinsiyeti anlaşılmayan, soyutlanmış bir insan figürü görülmektedir. Duchamp'ın bu resmi ortaya çıkarmasında Muybridge'in "Merdivenden İnen Kadın" adlı eserinden (bkz. Şekil 6) ilham aldığı bariz bir şekilde görülmektedir. Duchamp bu resimde, Fütürist yöntemlerle "hareketi"i ve "zaman"ı betimlemiştir. Resimde, figürün merdivenden indiği süreç içerisinde oluşturduğu hareketin birçok farklı evresi eşzamanlı betimleme yöntemiyle bir arada betimlenmiştir. Kınay'a göre Duchamp'ın bu eseri, resim sanatında hareketin erişilebilecek en üst noktasıdır (1993: 332).

2.3. Kübo-Fütürizm'deki Eşzamanlı Betimleme

"Rus Fütürizmi" olarak da bilinen bu akım, Birinci Dünya Savaşı öncesi, Rusya'da gelişmiştir. Analitik Kübizm'in biçimleri parçalama anlayışı ile Fütürizm'in hareketi eşzamanlı olarak betimleme anlayışının bir sentezi olarak nitelendirilebilir. En önemli temsilcisi Kazimir Malevich'tir (Sözen ve Tanyeli, 2018: 186).

Şekil 12. Kazimir Malevich, "Bıçak Bileyicisi", TÜYB, 80x80 cm, 1912 (Yılmaz, 2013).

"Bıçak Bileyicisi" adlı resme (Şekil 12) bakıldığında formların Kübizm'de olduğu gibi parçalanarak kompozisyon geneline yayıldığı görülmektedir. Resimde görülen formlar öylesine parçalıdır ki, ilk bakışta resimde bir figür olduğu anlaşılammamaktadır. Ancak dikkatli bakıldığında büyük bir özenle bıçağını bileyen bir figür görülmektedir. Figürün elleri, ayakları ve bileceği bıçağın farklı görüntülerinin üst üste betimlendiği görülmektedir. Yani; Fütürist resimlerde olduğu gibi farklı hareket evreleri eşzamanlı olarak bir arada betimlenmiştir. Bu anlamda hem Kübizm'in hem de Fütürizmin biçimsel özelliklerini barındıran bu resim, Kübo-Fütürizm akımının biçim anlayışını gözler önüne seren temsili bir örnek niteliğindedir.

2.4. Günümüz Sanatında Eşzamanlı Betimleme

Eşzamanlı betimleme yönteminin, yalnızca resim sanatında değil heykel, fotoğraf gibi çeşitli alanlarda da kullanılmaktadır. Özellikle günümüz sanat eserlerine bakıldığında bu çeşitlilik daha çok göze çapmaktadır. Bunlar arasından bazı örnekler, bu başlık altında açıklanmaya çalışılmıştır.

Katie Grinnan, yıllardır fotoğraftan faydalanarak heykeller üreten bir heykel sanatçısıdır. Çalışmalarının çoğu enstalasyon sanat türünde üretilmiş, sergilendiği mekân ile ilişkilendirilmiştir (URL-7, 2020).

Şekil 13. Katie Grinnan, "Mirage", 2011 (URL-8, 2020).

"Mirage" adlı heykel (Resim 13), Grinnan'ın en bilindik eserlerindedir. Bu heykelde yoganın temel hareketlerinden olan "güneşe selam" hareketi tasvir edilmiştir (URL-9, 2020). Sanatçı, bu temel hareketi heykelde betimlemek için, hareketin başlangıcı ile sonu arasındaki birçok farklı pozisyonu eşzamanlı betimleme yöntemini kullanarak hareketin yönüne göre üst üste birleştirmiştir.

Will Yu da eşzamanlı betimleme yoluyla hareketi tasvir eden bir başka sanatçıdır.

Şekil 14. Will Yu, "Everglow", 112x145, 2019 (URL-10, 2020).

"Everglow" adlı eserde (Şekil 14), bir erkek figürünü belli bir eylemi gerçekleştirirken ele aldığı görülmektedir. Figürün "sigara yakmaya başladığı an" ile "sigarayı yakıp kibriti attığı an" arasındaki çeşitli pozisyonlar, eş zamanlı betimleme yolu ile bir arada gösterilmiştir.

Adam Lupton, 1987 yılında Kanada'da doğmuştur. Yaşamını ve çalışmalarını New York'ta devam ettirmektedir. Lupton'un çalışmaları, modern toplumdaki bireysel ve toplumsal kaygı ve soyutlanmayı içerir (URL-11, 2020). Sanatçının bazı çalışmalarına bakıldığında, eşzamanlı betimlemeden faydalanarak belli bir hareketi ele aldığı görülmektedir.

Şekil 15. Adam Lupton "Gerçeklik Kendimize Söylediğimiz Yalandır", 2013 (URL-13, 2020).

Bu resim (Şekil 15), Lupton'un en bilindik çalışmalarındandır. Resimde bir figürün bir takım eylemlerinin birkaç farklı evresinin bir arada betimlendiği görülmektedir. Figürün kafası, kolları ve ellerine ait çeşitli pozisyonlar, eşzamanlı betimleme yoluyla ele alınmıştır.

Denis Sarazhin, 1982 doğumlu Ukraynalı sanatçıdır. Sanatçı eşzamanlı betimleme yönteminden faydalanarak hareketi ifade eden yağlı boya tablolar üretmektedir. Özellikle "Pantomim" serisi, bacaklar ve ellerde hareketlere ve dramatik hareket hissine odaklanmaktadır. Çalışmaları Egon Schiele gibi ustalarla karşılaştırılsa da, çalışmalarındaki hareketli doğa ve rengi kullanımındaki karakteristik yönüyle Sarazhin, kendine özgü yaklaşımını ortaya koymaktadır (URL-14, 2020).

Şekil 16 (Soldaki). Denis Sarazhin, "Pantomim 5" Tüyb, 2015 (URL-15, 2020).

Şekil 17 (Sağdaki). Denis Sarazhin, "Pantomim 12" Tüyb, 2016 (URL-16, 2020).

"Pantomim 5" ve "Pantomim 12" adlı eserler (Şekil 16, 17) sanatçının "Pantomim" serisindeki en bilindik örneklerdendir. Resimlerde, vücudun çeşitli uzuvlarının (Şekil 16'da portre, kollar ve bacakların; 17'de ise yalnızca kolların) birden fazla görüntüsünü birbiri üzerine bindirilmiş çeşitli pozisyonlarda betimlendiği görülmektedir.

Şekil 18. Mehmet Erkan Turan, "Derin Düşünceler 1", Tüyb, 90x80 cm, 2019.

Şekil 18, "eşzamanlı betimleme yoluyla insan figüründeki hareketin resimsel yorumlamaları" üzerine yazarlardan Mehmet Erkan Turan'ın yapmış olduğu bir dizi resim uygulamasından biridir.

Resmin arka planı, kırmızı ve kahve renklerinin tonları ile oluşturulmuştur. Arka planda kullanılan renk genel olarak dikey fırça hareketleriyle uygulanmıştır. Bazı bölgelerde bol

terebentinle sulandırılmış boya, tuval yüzeyinde akacak biçimde uygulanarak farklı bir doku elde etmeye çalışılmıştır. Birbiri üzerine uygulanan renkler espas etkisi oluşturmuştur. Arka plan oluşturulurken yer yer tuvalin kendi beyazından da faydalanılmış, yer yer şeffaf, yer yer doygun boya kullanarak zengin bir doku elde etmeye çalışılmıştır.

Figür, kaygılı bir ruh haliyle ellerini yüzünde buluşturmuş, derin düşüncelere dalmıştır. Aynı zamanda gözleri kapalı bir şekilde kafasını yukarı kaldırarak kendini rahatlatmaya çalışmaktadır. Bu esnada figürde gözlemlenen iki farklı hareket evresi, eşzamanlı betimleme yoluyla bir arada resmedilmiştir. Birbirinin ardışık tekrarı olarak betimlenen bu iki farklı hareket evresi resme ritim duygusu kazandırmıştır.

Çalışmada ele alınan iki farklı hareket evresi yer yer şeffaf, yer yer net bir şekilde betimlenmiştir. Figürün yüzündeki bazı bölgeler yarım etkisiyle ele alınmıştır. Bu anlamda zemindeki dokudan faydalanılarak figürün yüzü ile arka plan arasında tamamlayıcı bir etki elde edilmiştir. Ayrıca bu durum figür ile zemin arasında bir espas etkisi oluşturmuştur.

Figürün kazağı, arka plandaki sıcak renk etkisi ile uyumlu olması için kırmızının tonları ile ele alınmıştır. Kazakta da bazı bölgeler yarım etkisi ile ele alınarak, zemindeki dokudan ve renkten faydalanılmıştır.

Bu resim (Şekil 18) ve serideki diğer resimler, eşzamanlı betimleme yoluyla hareketin ele alındığı günümüz sanat eserlerine oldukça benzerlik göstermekle beraber onlardan farklı kılan bazı noktalar da bulunmaktadır. Bu anlamda gösterilebilecek en önemli fark, ele alınan figürlerde gözlemlenen hareketin türüdür. Örneğin kimi sanatçılar belli bir iş meydana getiren figürlerin hareketini (Şekil 14'te olduğu gibi), kimi sanatçılar toplumsal soyutlanma gibi psikolojik bir süreci gösteren insan davranışlarını (Şekil 15'te olduğu gibi), kimi sanatçılar dans eden figürlerin çeşitli hareketlerini ele almıştır. Mehmet Erkan Turan tarafından yapılmış olan bu resimlerde ise insan figürünün belli bir ruhsal durumunun jest ve mimiklerine yansıyan çeşitli hareketleri ele alınmıştır. Ayrıca resimsel yüzeylerin oluşturulması sürecinde yararlanılan renk, doku, ritim, kompozisyon gibi görsel tasarım öğelerinin önemi ve kullanımı bakımından da bu çalışmalarını diğer sanat eserlerinden farklı kılan noktalar bulunmaktadır.

3. SONUÇ

Bu araştırmanın oluşturulması sürecinde yapılan taramalar neticesinde eşzamanlı betimleme yönteminin resim sanatı başta olmak üzere heykel ve fotoğraf gibi disiplinlerde de hareketi ifade etme amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Bu kapsamda incelenmiş olan eserlerden elde edilen bilgiler neticesinde eşzamanlı betimleme yönteminin iki farklı şekilde uygulandığı sonucuna varılmıştır: Bunlardan ilki, sabit bir nesnenin aynı anda birçok farklı açıdan gösterilmesi yöntemidir. Bu yöntemin tipik örnekleri Kübizm'de görülmektedir. İkincisi ise hareketli bir nesnenin, bir iki saniyelik hareketli sürecine ait ardışık farklı evrelerin bir arada betimlenmesi yöntemidir. Bunun tipik örnekleri de Fütürizm akımında görülmektedir.

Eşzamanlı betimleme yönteminin kullanımına yönelik bu tür yaklaşımların günümüz sanatçıların eserlerinde de sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu eserlerin çoğunda birbirine benzeyen noktalar olmakla beraber bu eserleri birbirlerinden ayıran noktalar olduğu da görülmektedir. Bu farklardan biri; her sanatçının eşzamanlı betimleme yöntemini kullanırken farklı bir hareketi ele almasıdır. Bu eserleri birbirinden ayıran bir başka nokta ise sanatçıların eserlerindeki renk, doku, espas, ritim, denge gibi görsel tasarım öğelerinin kullanımı bakımından farklı yaklaşımlar sergilemesidir.

4. KAYNAKLAR

Antmen, A. (2017) 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Bozkurt, N. (2004) Sanat ve Estetik Kuramları, Bursa: Asa Kitabevi.

Coşkun, R. (2004) Resimde Zaman Kavramı, Sanatta Yeterlilik Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Eskişehir.

Cumming, R. (2008) Görsel Rehberle/Sanat, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Gombrich E. H. (2009) Sanatın Öyküsü, İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kınay, C. (1993) Sanat Tarihi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Küçükcan, U. vd. (2013) Hareketli Görüntünün Tarihi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Kür, İ. (1997) "Braque", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, İstanbul: Yem Yayınları.
- Lynton, N. (2009) Modern Sanatın Öyküsü, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Marinetti, F. T. (2008) Fütürist Manifestolar Kitabı, Eskişehir: Altıkırkbeş Yayın.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2018) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tunalı, İ. (2003) Felsefenin Işığında Modern Resim, İstanbul: Rh+ Sanat Yayınları.
- Turani, A. (2003) Dünya Sanat Tarihi, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- URL-1 (2020) <https://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/crying-woman-1937> (Erişim Tarihi: 01.01.2020).
- URL-2 (2020) <https://www.wikiart.org/en/gino-severini/portrait-of-madame-m-s> (Erişim Tarihi: 25.04.2020).
- URL-3 (2020) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C3%89tienne-Jules_Marey_-_Movements_in_Pole_Vaulting_-_Google_Art_Project.jpg (Erişim Tarihi: 25.04.2020).
- URL-4 (2020) <https://www.sanatabasla.com/2017/04/tasmali-kopegin-hareketlilik-dynamism-of-a-dog-on-a-leash-balla/> (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
- URL-5 (2019) <https://www.wikiart.org/en/gino-severini/dynamism-of-a-dancer> (Erişim Tarihi: 09.12.2019).
- URL-6 (2019) <https://www.wikiart.org/en/marcel-duchamp/nude-descending-a-staircase-no-2-1912> (Erişim Tarihi: 12.12.2019).
- URL-7 (2020) <https://hammer.ucla.edu/programs-events/2013/05/gallery-talk-katie-grinnan> (Erişim Tarihi: 15.03.2020).
- URL-8 (2020) https://www.katiegrinnan.com/#/work/2011|2011_artforum_work (Erişim Tarihi: 15.03.2020).
- URL-9 (2020) https://www.katiegrinnan.com/#/work/2011|2011_artforum_work (Erişim Tarihi: 15.03.2020).
- URL-10 (2020) <https://willyu660131.wixsite.com/willyu/blank?pgid=jqnuwk3a-573ceafd-bfa3-4af7-ab19-4d621dcc8e5e> (Erişim Tarihi: 12.03.2020).
- URL-11 (2020) <http://www.alupton.com/about/> (Erişim Tarihi: 11.03.2020).
- URL-12 (2020) <http://www.alupton.com/about/> (Erişim Tarihi: 11.03.2020).
- URL-13 (2020) <http://www.alupton.com/on-a-scale-of-things-that-happened/> (Erişim Tarihi: 11.03.2020).
- URL-14 (2020) <http://hifructose.com/2016/12/28/denis-sarazhins-dramatic-textured-oil-paintings/> (Erişim Tarihi: 10.03.2020).
- URL-15 (2020) <https://www.artaesthetics.net/publications/2017/6/18/the-figurative-communication-of-denis-sarazhin> (Erişim Tarihi: 10.03.2020).
- URL-16 (2020) <https://www.artaesthetics.net/publications/2017/6/18/the-figurative-communication-of-denis-sarazhin> (Erişim Tarihi: 10.03.2020).
- Yılmaz, M. (2013) Modernden Postmoderne Sanat, Ankara: Ütopya Yayınevi.

5. EXTENDED ABSTRACT

The world we live in and the people we deal with in the flow of daily life are constantly in motion, and this movement can be observed even in beings who do not move. As a matter of fact, even if an object does not move from its place, the active structure of the world and the

atmosphere ensure that objects change constantly. E.g; The constant change in the position of the sun due to the movement of the earth creates a change in the color of the objects. To diversify; The decay of an apple over time due to its contact with oxygen or the continuous growth of a tree and its decay one day are examples of the fact that even fixed assets are in a constant change. It is known that even such changes seen in fixed assets in nature are perceived as a "movement" by artists and they are the subject of their works.

The fact that nature has such a dynamic structure will have inspired artists, since many art movements and artists from past to present have produced works on "movement" with their own unique methods. One of these methods is the simultaneous description method. Typical examples of this method are found in Cubism and Futurism. In the article, the "simultaneous description" method and the works of the artists who used this method in their works were examined.

As a result of the information obtained from the works examined, it was concluded that the simultaneous depiction method was applied in two different ways: the first is the method of showing a fixed object from many different angles at the same time. Typical examples of this method are seen in Cubism. The second is the method of depicting a combination of different consecutive phases of a moving object's moving process for a second or two. Typical examples of this are also seen in the Futurism movement.

It is seen that such approaches to the use of simultaneous description method are frequently used in the works of today's artists. Although there are similar points in most of these works, it is also seen that there are points that separate these works from each other. One of these differences; each artist's handling of a different movement while using the simultaneous depiction method. Another point that distinguishes these works from each other is that the artists exhibit different approaches in terms of the use of visual design elements such as color, texture, space, rhythm and balance.

Qualitative research method was used in the creation of this article, in which the simultaneous description method was tried to be explained; Data scans were made in theses, articles, books and the internet. Research; It is limited to the "simultaneous description" method, which is one of the methods of describing movement and used in painting, sculpture and photography. In this context, the artists who made works were identified and their works were examined. Many works of each artist included in the research have been identified, and only one typical work, which reflects the artist's style and method, has been exemplified from among these works.